

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Иса Иса Хаджали, Софийски университет „Св. Климент Охридски“,
Биологически факултет, катедра Методика на обучението по биология

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“ по:
област на висше образование: **1. Педагогически науки,**
професионално направление: **1.3. Педагогика на обучението по...,**
докторска програма: **Методика на обучението по биология**

Автор: Людмила Маринчева Маринова-Бояджиева

Тема: *Концепция за формиране на практически умения в обучението по биология на чужд език.*

Научен ръководител: доц. д-р Анелия Ивова Кременска

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № РД – 38 – 138 от 13. 03. 2024 г. на ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема: *Концепция за формиране на практически умения в обучението по биология на чужд език*, за придобиване на образователната и научна степен „доктор“. Представеният от докторантката комплект материали е в съответствие с Чл. 63 (1) от ПУРПНСЗАД на СУ „Св. Климент Охридски“. Предоставени ми са всички изисквани материали, надлежно подредени в опис. Като приемам декларираното, удостоверявам, че резултатите и приносите в дисертационното изследване са авторово дело и няма заимствания (плагиатство) от изследвания и публикации, в които кандидатката няма участие. И също така, че всичко представено съответства обективната истина.

2. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Актуалността и перспективността на темата на дисертационния труд може да се открие в следните направления: 1. Съдържателно-езиково интегрирано обучение, което се явява като антипод на битуващото чисто предметно обучение в средното училище; 2. Компетентностен подход в обучението – като изследователска траектория и съвременна образователна концепция в глобален контекст; 3. Умението като цялостен конструкт, разгледани в единство информационно и практико-преобразуващо звено; 4. Природонаучната грамотност като холистичен конструкт, включваща в състава и атрибутите си различни измерения и практическите умения като форма на предметно знание; 5. Учебната задача като знаков модел на учебната ситуация в различни моделни форми – практико-аналитични, практико-изследователски и практико-изпълнителски; 6. Електронно-базиран ресурси и 7. Електронно, дистанционно и смесено (хибридно) обучение. Докторантът Л. Бояджиева успешно центрира посочените контекстуални опори в очертаната изследователска ниша. Още в самото начало на становището подчертавам, изключителната ценност на темата на дисертационното изследване за развитието на педагогическите науки и в частност за Методиката на обучението по биология.

3. Познаване на проблема

Дисертационният текст най-вече във втора и трета глава ме убеди, че кандидатката не просто познава състоянието на проблема за формирането на практически умения по биология на чужд език като предмет на изучаване от различни науки, а умее целенасочено да го анализира в очертаната изследователска „ниша“. Начертана е богата палитра от концепции и е направен опит те да бъдат вплетени умело в биометодическото изследване. Особено положително впечатление прави конструктивното привличане на разнообразни постановки, разработени от представители на различни школи, нерядко дори противоречащи си. Чрез компетентно групиране въз основа на сходства и различия, Л. Бояджиева успява да извлече позитивното от тях и да сформира много добра концепция на своето изследване. Същевременно този много добър непредубеден анализ на състоянието на проблема в специализираната литература, основал се на 1234 (95 на кирилица и 139 на латиница) актуални и авторитетни проучени и научно-коректно използвани заглавия, по един приемлив - дискретен начин допринася за създаване на концептуалния модел в дисертационния труд.

4. Методика на изследването

Методологически изследването е организирано с ясно разписани обект, предмет, цели на теоретично и емпирично равнище, изследователски въпроси и хипотеза. Според мен обаче работната хипотеза следва да се представи по-обобщено. Включването на повече от една зависима променлива може да доведе до размиване на цялостната изследователска концепция. С посочената забележка във формулировката на работната хипотеза, мога да удостоверя, че изследователската програма е успешно реализирана.

Дисертационното изследване на г-жа Бояджиева се отличава от масовите краткосрочни и фрагментарни педагогически изследвания. То е реализирано в периода 2020 – 2023 г. на четири етапа. Първият етап – в онлайн среда, втори и трети етап - хибридно, а четвъртия – присъствено. Фокус-групата включва 179 ученици (9 – 10 клас), обучавани в ПГПЧЕ „Димитър Димов“ гр. Плевен. Глава 4., озаглавена „Анализ и интерпретация на резултатите“ научно-грамотно авторката представя обстойно и съдържателно резултатите от проведеното дисертационно изследване. Не мога да не споделя субективното си и пристрастно задоволство от параграф 4.1., в който по години са представени резултатите от решаването на практическите задачи: „Домашна лаборатория“, „Моделиране“, „Кръстословица“, „Антропогенеза“, Микроскопиране с дигитални микроскопи“ и др. Резултатите са обработени вариационно-статистически, чрез набор от процедури, стандартни за подобен род изследвания.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд на г-жа Бояджиева представлява научен продукт с безспорно положителни качества на емпирично педагогическо изследване в Методиката на обучението по биология. Трудът е форматиран в едно синтезно цяло – основна част и приложения, което позволява да се оцени цялостния теоретико-методически и методико-практически принос.

Основната част на дисертационния труд е подходящо организирана в увод, пет глави, изводи и обобщения, приноси и заключение. Общ обем – 242 страници текст, 12 таблици и 60 фигури. Втората част (в обем от 77 стр.) е съставена от 35 приложения. Приложенията оценявам като относително самостоятелни от гледна точка на приносния характер на цялата дисертация.

6. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Кандидатката е обособила единадесет приноса – четири на теоретико-методологическо и седем на практико-приложно равнище. Въпреки, че оставам толерантен към мнението на докторантката, би било добре ако приносите се разпишат по обобщено.

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Кандидатката е приложила списък от 4 бр. публикации, публикувани в периода 2020 – 2022 г. Две от тях са на български и две на английски език, три - самостоятелни и една в съавторство с научния ръководител. Тези публикации и носят общо 37,5 т., което е в съответствие с минималните национални изисквания за присъждане на ОНС „доктор“, по област на висше образование 1. Педагогически науки.

8. Лично участие на докторанта

Личното участие на докторантката според мен не подлежи на съмнение. Стилът е разпознаваем, както в дисертационния труд, автореферата, така и в научните публикации. Оценката ми за изследователските умения на докторанта е отлична.

9. Автореферат

Удостоверявам, че авторефератът отразява в обобщен и кратък вариант дисертационния труд.

10. Критични забележки и препоръки

По същество критични бележки нямам, но ще си позволя да отправя някои препоръки за бъдещи изследвания на кандидатката:

1. Да прилага и други тестове (параметрични и непараметрични) за проверка на статистически хипотези;
2. Настойчиво ѝ препоръчвам в следващи статии да направи по-подробна структурно-функционална характеристика на практическите умения.

11. Въпроси

Към г-жа Людмила Бояджиева имам един въпрос. *Дали открива някакви паралели между концепта „изследване в действие“ с една от формите на рефлексия, изведена от Д. Шон – „рефлексия в действие“?*

12. Лични впечатления

Познавам Людмила Бояджиева още като магистрант към катедрата по Методика на обучението по биология. Още тогава тя се отличаваше с изключително трудолюбие и креативност и не се изненадах, когато бе зачислена като задочен докторант към катедрата.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на г-жа Бояджиева като замисъл, актуалност на проблема, изследователска концепция, разработване, резултати и приноси удовлетворяват изцяло всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Р. България (ЗРАСРБ) и правилника за неговото приложение. Представените от докторантката материали са в съответствие с ПУРПНСЗАД на СУ „Св. Климент Охридски“.

Г-жа Бояджиева притежава задълбочени знания и професионални умения в областта на Методиката на обучението по биология, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Въз основа на всичко посочено до тук, давам своя положителен вот и предлагам на почитаемото научно жури да гласува положително и да присъди на **Людмила Маринчева Маринова-Бояджиева** образователната и научна степен „**ДОКТОР**“ в област на висше образование – 1. Педагогически науки; професионално направление – 1.3. Педагогика на обучението по ...; докторска програма – Методика на обучението по биология.

06. 05. 2024 г.

Изготвил становището:.....
(доц. д-р И. Хаджали)